

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 209/2019-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. júla 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], t. č. v [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Romanom Tomanom, PhD., Rudnayovo námestie 4549/1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu a na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu z 26. apríla 2019 v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 týkajúcom sa uplatnenej námietky zaujatosti z 24. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júna 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], t. č. v [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Romanom Tomanom, PhD., Rudnayovo námestie 4549/1, Bratislava, vo veci

namietaného porušenia jeho základných práv na súdnu ochranu a na prerokovanie veci neustranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti neustranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špecializovaného trestného súdu z 26. apríla 2019 v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 týkajúcom sa uplatnenej námietky zaujatosti z 24. apríla 2019 (ďalej len „namietaný postup“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je pred Špecializovaným trestným súdom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa ustanovení § 144 ods. 1, ods. 2 písm. d) a e) a ods. 3 písm. b) s poukazom na ustanovenia § 139 ods. 1 písm. i), § 140 písm. b) a c) a § 141 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a iné obzvlášť závažné zločiny, v rámci ktorého uplatnil sťažovateľ 24. apríla 2019 námietku zaujatosti voči predsedovi senátu Špecializovaného trestného súdu prejednávajúceho jeho trestnú vec, ktorú zdôvodnil prechovávaním záporného vzťahu predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu k jeho osobe, a tento vzťah sa sťažovateľ pokúsil preukázať tvrdeniami o určitých neprimeraných verbálnych prejavoch označeného zákonného sudcu. Listom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4 T 36/2018 z 26. apríla 2019 bolo sťažovateľovi oznámené, že o vznesenej námietke zaujatosti sťažovateľa nebude tento súd konať, pretože námietka nebola vznesená bezodkladne v súlade s ustanovením § 31 ods. 5 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

3. Namietaný postup Špecializovaného trestného súdu sťažovateľ považuje za porušenie všetkých svojich v ústavnej sťažnosti označených práv, pričom dôvodí takto:

«Sťažovateľ zdôrazňuje skutočnosť, že v úvode svojej námietky zaujatosti zo dňa 24. 04. 2019 poukázal na relevantný dôvod „oneskoreného“ podania námietky zaujatosti (t. j. „Po porade s obhajobou zo dňa 23. 04. 2019 a nadobudnutí právneho vedomia, t. j. skutočností spochybňujúcich neustrannosť sudcu, vznášam predmetnú námietku zaujatosti proti predsedovi senátu“). S poukazom na vyššie uvedenú skutočnosť o to viac nemožno pričítať sťažovateľovi bezodkladné nevznesenie námietky zaujatosti,

keďže ako osoba právne nevzdelaná nemohol vedieť a ani nevedel vyhodnotiť relevantné skutočnosti zakladajúce pochybnosť o nezáujatosti predsedu senátu a taktiež to nebolo možné od sťažovateľa ani požadovať. Inými slovami povedané, sťažovateľovi až po porade s obhajcom dňa 23. 04. 2019 „svitlo v hlave“, že vyjadrenie predsedu senátu 4T o uložení najnižších možných trestov v prípade nerobenia obštrukcií a nepodávania ďalších námietok a sťažností v sebe implicitne obsahuje záver, že predseda senátu 4T už považuje sťažovateľa za vinného, hoci dokazovanie na hlavnom pojednávaní je na úplnom začiatku. Vzhľadom na posledne uvedené má sťažovateľ za to, že námietka zaujatosti zo dňa 24. 04. 2019 bola vznesená bez meškania, len čo sa sťažovateľ za pomoci právneho objasnenia skrytých a relevantných skutočností obhajcom sťažovateľa o dôvodoch vylúčenia dozvedel.»

4. V ďalšom bode ústavnej sťažnosti sťažovateľ v argumentácii pokračuje a uvádza:

„Prehlásenie predsedu senátu 4T (ktorý sťažovateľovi počas úkonu nazerania do spisu okrem iného uviedol, že ak prestane podávať ďalšie námietky a sťažnosti proti postupu špecializovaného súdu, ktoré spôsobujú iba prieťahy, tak potom mu garantuje skoré ukončenie veci uložením najnižšieho možného trestu) je potrebné celkom jednoznačne považovať za nezákonný postup, pretože takýmto výrokom predseda senátu 4T ešte pred ukončením dokazovania na hlavnom pojednávaní prakticky otvorene prejudikoval svoj názor o vine sťažovateľa. Takéto vyjadrenie predsedu senátu je v priamom rozpore tak s ustanovením § 2 ods. 4 Trestného poriadku, ako aj v rozpore s čl. 50 ods. 2 Ústavy ako s čl. 6 ods. 2 Dohovoru. Uložiť najnižší možný trest možno totiž iba pri uznaní viny, nie pri oslobodení spod obžaloby.

V zásadnej rovine treba uviesť, že pokiaľ obvinený (v danom prípade sťažovateľ) v námietke zaujatosti uvádza okolnosti znamenajúce protizákonný, resp. svojvoľný postup sudcu v konaní (napríklad vyjadrenie sudcovho názoru o vine obžalovaného), treba takúto námietku zaujatosti považovať za spôsobilú námietku v zmysle § 32 ods. 6 Trestného poriadku, o dôvodnosti či nedôvodnosti ktorej sa preto musí zákonom predpísaným spôsobom konať a rozhodnúť (II. ÚS 111/2018-78, bod 43).

Sumarizujúc vyššie uvedené, ak špecializovaný súd podľa § 31 ods. 5 Trestného poriadku námietku zaujatosti zo dňa 24. 04. 2019 meritórne neprejednal, došlo nekonaním špecializovaného súdu k odmietnutiu spravodlivosti tým, že súd sa s námietkou zaujatosti

sťažovateľa zo dňa 24. 04. 2019 vôbec nezaoberal a týmto postupom sťažovateľ nedostal možnosť obrany proti uvedeným pochybnostiam o nezaujatosti predsedu senátu podaním opravného prostriedku, z čoho je zrejmé, že špecializovaný súd nedbal na podstatu a význam práva na nestrannosť a nezaujatosť sudcu.

Prípis špecializovaného súdu zo dňa 26. 04. 2019 je arbitrárny a z ústavného hľadiska neudržateľný.

Špecializovaný súd postupom v konaní BB-4 T 36/2018 a jeho prípisom zo dňa 26. 04. 2019 sp. zn. BB-4 T 36/2018 porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu a právo na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie a právo na prejednanie veci nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Sťažovateľ zároveň poukazuje na primerané použitie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 111/2018 zo dňa 23. 05. 2018 na danú vec.

Pre úplnosť sťažovateľ dodáva, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku nie je daný, ak obžalovaný v konaní pred súdom prvého stupňa alebo v odvolacom konaní nevzniesol námietku zaujatosti voči sudcovi bez meškania (uznesenie najvyššieho súdu z 26. 02. 2008 sp. zn. 2 Tdo 45/2007..., uznesenie najvyššieho súdu z 02. 04. 2008 sp. zn. 3 Tdo 9/2008). Identický záver platí aj pre odvolacie konanie, ak obžalovaný v konaní pred súdom prvého stupňa nevzniesol námietku zaujatosti voči sudcovi bez meškania.

Sťažovateľ poukazuje aj na tú skutočnosť, že ústavný súd rozhodoval a rozhoduje o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 Ústavy vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov o námietkach zaujatosti v súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu (nestranný súd) podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivé konanie (nestranný súd) podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru i pred právoplatným rozhodnutím vo veci samej, hoci Občiansky súdny poriadok mal v ustanovení § 237 ods. 1 písm. g)... osobitný dôvod dovolania vo vzťahu k rozhodovaniu vylúčeným sudcom, rovnako ako ho má teraz § 420 písm. e) Civilného sporového poriadku... (napr. III. ÚS 105/2011, II. ÚS 815/2014).

Sťažovateľ nevidí žiadny relevantný dôvod, prečo by tomu malo byť v trestných veciach inak. Rozhodovanie ústavného súdu o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy pre porušenie základného práva na súdnu ochranu (nestranný súd) podľa čl. 46

ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivé konanie (nestranný súd) podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru až po využití všetkých účinných prostriedkov nápravy vrátane dovolania by na druhej strane mohlo viesť k porušeniu práva na rozhodnutie o trestnom obvinení bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a mohlo by byť v rozpore aj so zásadou hospodárnosti konania.“

5. Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol v jeho veci nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv na súdnu ochranu a na prerokovanie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom Špecializovaného trestného súdu, prikázal Špecializovanému trestnému súdu rozhodnúť o sťažovateľom vznesenej námietke zaujatosti z 24. apríla 2019 a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia, ako aj primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 €.

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Ústavný súd podľa ustanovenia § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v ustanovení § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v ustanovení § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa ustanovenia § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania: a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

10. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je jeho nespokojnosť s namietaným postupom Špecializovaného trestného súdu, ktorý kvalifikoval sťažovateľom vznesenú námietku zaujatosti uplatnenú v rámci meritórneho trestného konania (o trestnom obvinení, resp. obžalobe samotnej) ako podanú „oneskorene“, teda v rozpore s ustanovením § 31 ods. 5 Trestného poriadku, ktorý vyžaduje pre účinné uplatnenie námietky zaujatosti jej vznesenie bez meškania, len čo sa strana dozvedela o dôvodoch vylúčenia. Sťažovateľ v tomto smere predkladá ústavnému súdu vlastnú argumentáciu na podporu svojho stanoviska, že námietku zaujatosti uplatnil bez meškania, tak ako mu to ukladá citované ustanovenie Trestného poriadku.

11. Ústavný súd sa vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už viackrát zaoberal sťažnosťami, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojich ústavou garantovaných práv v súvislosti s rozhodovaním všeobecných súdov o námietkach zaujatosti vznesených sťažovateľmi ako účastníkmi súdneho konania proti zákonnému sudcovi, pričom jeho judikatúra v porovnateľných veciach sa ustálila na niekoľkých zásadných východiskách (sp. zn. IV. ÚS 303/2010).

12. Z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva právo účastníka súdneho konania na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (obdobne pozri napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu ústavne akceptovateľným spôsobom prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (sp. zn. I. ÚS 73/97).

13. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v trestnom súdnom konaní garantované najmä prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania predmetnej veci pre zaujatosť. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu.

14. Namietané porušenie základných práv sťažovateľa podľa ústavy a práv podľa dohovoru v rámci rozhodovania o námietke zaujatosti posúdil ústavný súd aj s ohľadom na to, či neexistuje všeobecný súd, ktorý by mohol rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľa.

15. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou len vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených

kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

16. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov). Ústavný súd tak zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Základné právo na súdnu ochranu je totiž „výsledkové“, to znamená musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie bude ako celok spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016).

17. Ústavný súd k okolnostiam sťažovateľovej veci uvádza, že predmet konania o uplatnenej námietke zaujatosti nemožno stotožňovať s predmetom konania, v ktorom dotknutý sudca koná a rozhoduje. Konanie o námietke zaujatosti končí rozhodnutím, ktorým namietaný sudca (senát) je (alebo nie je) vylúčený z prejednávania dotknutej veci,

prípadne postupom, keď súd v zákonom stanovených prípadoch (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku) o námietke zaujatosti nekoná (tak ako je tomu v prípade sťažovateľa). Toto rozhodnutie (príp. postup) však nie je rozhodnutím o otázke tvoriacej samotný predmet trestného konania. Konanie o námietke zaujatosti predstavuje len čiastkový procesný postup všeobecného súdu, smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania trestnej veci nestranným súdom. Kvalita rozhodovania súdu o námietke zaujatosti tak nachádza svoj odraz i v kvalite meritórneho rozhodnutia v konaní, v ktorom bola námietka zaujatosti sudcov vznesená (obdobne pozri III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). V spojitosti s tým ústavný súd zastáva názor, že namietaný postup Špecializovaného trestného súdu by mohol zakladať porušenie označených práv sťažovateľa len v prípade, ak by bol spojený s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľa, ktorý bol týmto postupom spôsobený, pričom by sa negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach (III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016), čo nie je sťažovateľov prípad, pretože sťažovateľ v uvedenom smere môže svoju ochranu v stále prebiehajúcom trestnom konaní uplatniť prostredníctvom opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) proti budúcemu rozhodnutiu vo veci samej.

18. V nadväznosti na predchádzajúci bod odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd poukazuje v prvom rade na ustanovenia § 306 a nasledujúcich Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to ústavný súd odkazuje v konkrétnosti na ustanovenie § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na ustanovenie § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým

bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa ustanovení § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje ústavný súd na ustanovenie § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa odseku 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na ustanovenie § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

19. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku, citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľom, a to tvrdenie sťažovateľa o nesprávnom postupe prvostupňového súdu pri posúdení ním uplatnenej námietky zaujatosti a na to nadväzujúce tvrdenie o zaujatosti predsedu senátu konajúceho súdu potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape súdneho konania. Platná právna úprava trestného konania teda sťažovateľovi umožňuje aj v nasledujúcich štádiách trestného konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich označených práv, a to prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu vo veci samej – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých bude odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdenia sťažovateľa o nesprávnom postupe konajúceho súdu v súvislosti s prednesenou námietkou zaujatosti označeného člena senátu.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii ďalší účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv, hoci bude prípustný až po rozhodnutí vo veci samej. Za týchto okolností je neprípustné, aby ústavný súd v danej fáze vstupoval do prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľa a predčasne si tak uzurpoval právomoc opravných súdov. V danej fáze konania, keď má sťažovateľ k dispozícii opravné prostriedky

(odvolanie a prípadné dovolanie), prostredníctvom ktorých môže v budúcnosti uplatniť ochranu svojich práv, je neprípustné, aby ústavný súd korigoval prípadné pochybenia aktuálneho procesného postupu všeobecného súdu v sťažovateľom nastolenej čiastkovej otázke. Sťažovateľ sa s prípadnou ústavnou sťažnosťou môže na ústavný súd obrátiť až po vyčerpaní označených opravných prostriedkov, teda až vo fáze právoplatného skončenia meritórneho konania.

21. Ústavný súd pripomína, že nevyužitie označenej možnosti ochrany práv sťažovateľa nemožno nahradzovať „predčasnou“ ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, pretože ten môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

22. Na týchto záveroch nemôže nič zmeniť ani pokus sťažovateľa o relativizáciu ustálenej judikatúry ústavného súdu (prezentovanej v bodoch 15 až 17 odôvodnenia tohto uznesenia) prostredníctvom v ústavnej sťažnosti načrtnutých subjektívnych interpretačných úvah sťažovateľa. Ústavný súd na margo nich len v stručnosti poznamenáva, že sa v prvom rade nález ústavného súdu, na ktorý sa sťažovateľ v ústavnej sťažnosti odvoláva (nález sp. zn. II. ÚS 111/2018 z 23. mája 2018), týka preskúmania rozhodnutia o námietke zaujatosti uplatnenej v rámci väzobného konania, ktorého preskúmanie zo strany ústavného súdu sa vzhľadom na jeho povahu riadi vlastnými špecifickými kritériami, pričom v prípade sťažovateľa nejde o námietku zaujatosti uplatnenú v rámci väzobného konania, ale o námietku zaujatosti uplatnenú v rámci samotného meritórneho trestného konania. Ďalej chce ústavný súd sťažovateľa poučiť, že sa pri uplatňovaní ochrany svojich práv, v danom konkrétnom prípade práva na nestranný súd, prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku môže domáhať preskúmania nielen opodstatnenosti svojho tvrdenia o zaujatosti označeného člena senátu, ale aj preskúmania správnosti posúdenia otázky včasnosti uplatnenia námietky zaujatosti prvostupňovým súdom v danom konkrétnom prípade. Pokiaľ ide o rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa civilnoprávných rozhodnutí, na ktoré sťažovateľ poukazuje, kde ústavný súd opustil svoju tradičnú rozhodovaciu doktrínu a pristúpil k preskúmaniu rozhodnutí všeobecných súdov o námietke zaujatosti, ústavný súd konštatuje, že išlo o ojedinelé prípady odklonu ústavného súdu od jeho ustálenej judikatúry, odôvodnené osobitnými okolnosťami prípadu,

keď neprehliadnuteľné a na prvý pohľad viditeľné excesy napadnutých rozhodnutí primäli ústavný súd opustiť štandardné mantinely rozhodovacej činnosti a výnimočne sa venovať ich preskúmaniu. Sťažovateľov prípad, resp. ním namietaný postup Špecializovaného trestného súdu však takúto potrebu v žiadnom prípade nesignalizuje, pretože argumentácia, ktorou sa pokúša sťažovateľ podporiť svoje stanovisko o včasnosti vznesenia námietky zaujatosti, sa javí ústavnému súdu na prvý pohľad ako celkom neprijateľná. Odporuje totiž jednej zo základných zásad právneho systému, podľa ktorej neznalosť zákona neospravedlňuje (*ignorantia iuris non excusat*). V právnom systéme teda platí právna fikcia, že každý je oboznámený s platnými a účinnými právnymi predpismi, a tým si je vedomý svojich práv a povinností, pričom nad rámec uvedenej zásady orgány činné v trestnom konaní a sudy realizujú v predpísanom rozsahu svoju poučovaciu povinnosť, čo vytvára pre obvineného (obžalovaného) v trestnom konaní dostatočné predpoklady pre realizáciu jeho procesných práv. Citovaná zásada nikomu nebráni, aby si rozširoval svoje právne vedomie prostredníctvom kvalifikovanej právnej pomoci, nemožno však pripustiť, aby sa tak dialo na úkor zákonom predpísaných pravidiel pre uplatňovanie práv dotknutých subjektov.

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako neprípustnú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietol.

24. S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júla 2019